

# Kivonat a pedagógiai programból

## 3.9. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési és értékelési módja

### 3.9.1. A tanulói teljesítmények mérésének, értékelésének általános elvei

1. Nevelési irányelveink alapján elvárjuk, hogy tanulóink a szeretettel és nagy empátiával átadott értékek hatására, az eltöltött évek folyamán önálló elképzelésekkel rendelkező, és elképzeléseit vállaló, döntésre képes emberekké váljanak.
2. Értékelésünk elsődleges szempontja, hogy ne egy adott helyzetet értékeljünk, hanem folyamatban lássuk tanulóink fejlődését.
3. Az értékelésben tekintettel kell lennünk az egyes tanulók képességeire, mert a képességek különbözősége rendkívül nagy szerepet játszik az eredményekben.
4. A személyiség fejlődése, a döntésre képes ember nevelése érdekében döntő fontosságú a tanulás folyamatára irányuló szöveges értékelés, a tanulóról kialakított vélemény segítőkész közlése.
5. Az érdemjegyekkel kifejezett értékelés abban az esetben ösztönöz tanulásra és munkára, ha a tanuló tapasztalja, hogy nem a képességeit, tehetségét, hanem valóságos munkáját értékeli a tanár.
6. A büntetés-végrehajtási intézményben, foglalkozásokon való részvétel és munka, folyamatos értékelést követel. Itt csak elkötelezett, magas fokú empátiával és pedagógiai érzéssel rendelkező, a kölcsönös elfogadás alapján álló és értékelő pedagógus érhet el szép eredményeket. Az iskolarendszerű szervezett oktatás és a különböző szakkörökön való tevékeny részvétel fontos szerepet játszik a kriminális személyiségzavarok kialakulásának megállításában és visszafordításában.
7. Az ellenőrzéshez, értékeléshez megfelelő légkört kell biztosítani. A tanulók érezzék azt, hogy az ellenőrzés természetes kísérője a tanulásnak. Érezzék és értsék, hogy az ellenőrzés – és vele együtt az értékelés – nem a bizalmatlanság jele, a pedagógus nem „ítélkezik” felettük, hanem arra szolgál, hogy megfelelő ütemben, helyes irányban haladnak-e a munkájuk végzésében.
8. Az értékelés folyamatát kollektív megnyilvánulásként is definiálhatjuk. A tanulók egymás teljesítményét is értékelhetik. A tanulók bevonása az értékelésbe egyrészt a demokratizmus megnyilvánulása, másrészt az értékelés szempontjainak elsajátítása, megtanulása, alkalmazásuknak a megszokása a nevelési folyamat fontos része.

A tanulók munkájának ellenőrzése, értékelése az órákon folyamatosan történik. Az írásbeli értékelést az osztályfőnök készíti el félévkor és év végén. Fogadóórákon és szülői értekezleteken a pedagógusok rendszeresen értékelik a tanulók teljesítményét, magatartását és szorgalmát.

A tanulók teljesítményét ötös fokozatú skála szerint értékeljük. A teljesítmények értékelése az iskola pedagógiai elveiből kiindulva, az egyes tanulók önmagukhoz mért teljesítménye alapján történik.

Célunk a tantárgyak megszerettetése, folyamatos motiválás és minél több sikerélmény biztosítása, ugyanakkor meg kell határozni a fejlődés útját is. A tantárgyi értékelés nem tükrözheti az értékelő előítéleteit.

A tantárgyi értékelés nem alkalmazható magatartási, nevelési problémák megoldására. Az érdemjegyek tartalmának tükrözniük kell a tantervben előírt követelmények teljesítését.

Nevelőtestületünk fontosnak tartja, hogy rendszeres visszajelzést kapjon munkája eredményességéről.

Tekintettel arra, hogy nem állnak rendelkezésre központilag kidolgozott eszközök, eljárások, módszerek, melyekkel munkánk minőségét megbízhatóan tudnánk mérni, értékelni, pedagógusközösségünk eldöntötte, hogy adottságaink figyelembevételével saját minőségfejlesztési rendszert dolgozunk ki, amely képes a teljesítmények nyomon követésére.

Célunk:

- egy teljes körű minőségirányítási rendszer bevezetésével partner- és minőségközpontú működést kialakítani,
- hatékonyabb együttműködési formákat megvalósítani,
- a változó igényekhez alkalmazkodni,
- az intézmény sajátos helyzetéből adódó hátrányokat leküzdeni,
- a nevelőtestület szemléletmódját megváltoztatni,  
az oktató-nevelő munka jobb megszervezésével a tanulók képességeit kibontakoztatni,
- rugalmas képzési szerkezetet kialakítva valamennyi tanulónk számára biztosítani, hogy minőségileg garantált képzéshez jusson,
- egyenletesebb, kiszámíthatóbb működést biztosítani,
- pozitív problémamegoldó kultúrát kialakítani,
- a jogszabályok érvényesítéséhez megfelelő feltételeket biztosítani.

Nevelő-oktató tevékenységünket az egész nevelőtestület szoros és állandó együttműködésére építjük, mely önismereten, a közös célok és értékek megfogalmazásán, összehangolt módszereken alapul.

### 3.9.3. .Az iskolai beszámoltatás rendje és követelményei

#### A tanulói teljesítmények értékelése

Az iskola feladatait, céljait nemcsak az általa nyújtott képzés sokszínűségével, az átadott ismeretek széles skálájával érheti el. Az iskola oktató-nevelő munkájának színvonalát meghatározza a tanulói teljesítmények nyílt, tárgyilagos, egységes alapokon nyugvó, fejlesztő szándékú értékelése is.

#### Általános elvek:

A tanulók munkáját, a helyes önkontroll kialakítása, valamint a folyamatos tanulásra szoktatás érdekében rendszeresen értékelni kell.

Az értékelés történhet szóban és írásban, képzési típustól függően évközi felelet, írásbeli témaközi vagy témazáró dolgozat formájában, de lehet év végi szóbeli vagy írásbeli vizsga, vagy képzési szakasznak megfelelő beszámoló alapján is.

Az értékelő tanárok válasszanak változatos, a tantárgy jellegének leginkább megfelelő értékelési formákat.

A szóbeli és írásbeli értékelési formák legyenek egyensúlyban. Az értékelés során feltett kérdések legyenek érthetőek, feleljenek meg a tanulók életkori sajátosságainak.

Az értékelő törekedjen arra, hogy értékelésénél a lényeges tudást vegye figyelembe, az értékelés ne legyen büntető jellegű. A tantárgyi értékelés (osztályozás) nem tükrözheti az értékelő előítéleteit, a tantárgyi értékelést nem alkalmazhatja magatartási, nevelési problémák megoldására.

A tanulók mindig ismerjék az értékelés célját, a szaktanár által felállított normarendszert. A vizsgára a szaktanár előzetesen ismertetett tétel- illetve témakör sorozatot készít, amiben csak a tanulókkal egyeztetett, a kötelező tananyagba tartozó feladatok szerepelhetnek. Ismerjék a tanulók, hogy mi az a teljesítmény, amit az adott tantárgyból a minimumért nyújtani kell.

A szóbeli feleletek esetében a szaktanár az általa adott számszerű értékelést indokolja, az indoklás értékelje az elméleti teljesítményen túl a felelő kommunikatív készségét, kifejezőképességét, beszédkultúráját.

A szaktanár a tanítás folyamatában és értékelő munkájában szaktárgyától függetlenül helyezze előtérbe a szép magyar beszéd tanítását, amit önmagától is meg kell megkövetelnie, s tanítványait is nevelnie kell rá.

Az írásbeli feleleteknél a szaktanár a javítás során törekedjen arra, hogy a tanuló által elkövetett hibát a tanuló nevelésére tudja felhasználni. Az írásbeli munkákat szövegesen is értékelje, amellyel segíti a tanulót a hiba kijavításában, a tanulói önértékelés fejlesztésében. A szaktanár a szakmai hibákon túl javítsa a nyelvhelyességi hibákat is, ezekre szöveges értékelésében hívja fel a figyelmet.

Az értékelés valamennyi formájában legyen normakövető, fejlessze a tanuló önértékelési képességét, hatása váljon pozitív személyiségfejlesztővé. Az értékelő pedagógus mindig vállalja értékelésének tartalmát.

#### Az értékelés konkrét szempontjai:

Az osztályozást a képzési szakaszban arányosan kell végezni, úgy, hogy:

- az osztályfőnök és a szaktanár a nappali munkarendű osztályoknál a szülőt a tanuló szaktárgyi előrehaladásáról folyamatosan tudja tájékoztatni,
- a tanulónak legyen lehetősége hiányait pótolni, a szerzett érdemjegyeket javítani.

A tanév végén a fejlődési tendenciákat figyelembe véve a tanuló egész évi teljesítményét kell értékelni.

A szaktanár köteles döntését indokolva, szóbeli, írásbeli értékelését (érdemjegyét) közölni a tanulóval.

Helyes, ha a folyamatosan, az osztály nyilvánossága előtt jól szereplőt szintén nyilvánosság előtt megajánlott vizsgajegygyel értékeljük, de ezt nem tehetjük az alig-alig elfogadható szintűvel. Legyen mód arra is, hogy egyes tárgyakból önállóan elkészítendő házi dolgozatokkal, órai kiselőadással, stb. bizonyítsák haladásukat.

A nappali munkarend szerinti tagozaton az értékelés, mint ahogy a tanítási folyamat is, a nappali munkarend gyakorlatához hasonló módon történik. Lényeges eltérés, hogy minden év végén kötelezően, az előre meghatározott tantárgyakból osztályozó vizsgán is bizonyítaniuk kell a tanulóknak felkészültségüket, melynek eredménye az évközi osztályzatokkal összevetve, együttesen adja a bizonyítványba kerülő minősítést.

Az esti tagozaton, a tanév során két alkalommal, előre meghatározott tantárgyakból vizsgákat tartunk, ahol a szaktanár tételhúzással, vizsgaszerűen értékeli a tanulók felkészültségét. Ezeknek formája általában az érettségihez igazodik, magyarból, matematikából mindig van írásbeli is, más tantárgyakból szóbeli és/vagy írásbeli. A tanév végén hasonló formában, de az egész tanév anyagából osztályozó vizsgát tartunk, a tanév helyi rendjében meghatározott időszakban. Ezek az ésszerűség és a körülmények határain belül nyilvánosak. A vizsga eredménye elvileg önmagában (miként a magánvizsgán) megadja a tanuló érdemjegyét, de minden szakmai érv mellett szól, hogy az évközi teljesítményt ne hagyjuk figyelmen kívül.

A felnőttoktatásban a hallgatók teljesítményét az előzetesen kiadott minimum követelményszint alapján, elsősorban a szervezett belső vizsgákon és a továbbhaladást meghatározó év végi osztályozó vagy magánvizsgákon kell értékelni.

#### Az ellenőrzés fajtái

- szóbeli feleltetés,
- házi feladat, füzetvezetés ellenőrzése,
- írásbeli számonkérési formák:
  - írásbeli felelet (egy anyagrészből),
  - beadandó, nagyobb elmélyülést igénylő házi dolgozat kitűzése,
  - röpdolgozat (bejelentés nélkül, aznapi házi feladatból),
  - dolgozat (előző órán bejelentett, kisebb anyagrészből),
  - témazáró dolgozat (legalább egy héttel korábban bejelentett, összefoglalással előkészített, teljes témakört felölelő).
- a tanuló produktumának (pl.: rajz, technika órán előállított tárgy, testneveléssel összefüggő mozgásforma előadása) ellenőrzése.

#### Az ellenőrzés funkciói:

- folyamatos munkára készíti a tanulókat,
  - folyamatos visszajelzést ad a tanárnak az egyes tanulók, illetve az egész csoport (osztály) adott anyagrészből elért tudásszintjéről,
- a tanulók reális önértékelésének, következőképpen a reális pályaválasztáshoz vezető út megtalálásának eszköze.

#### 3.9.4. Az írásbeli beszámoltatás elvei

- Bejelentés nélküli témazáró dolgozatot nem íratunk.
- Egy napon lehetőleg nem íratunk két tantárgynál több tárgyból témazáró vagy vizsga dolgozatot.
- A félévi és tanév végi minősítés nem alakítható ki csak írásbeli számonkérés alapján született érdemjegyekből, azoknál a tantárgyaknál, amelyek alkalmasak a szóbeli kifejezőkészség fejlesztésére, amelyekből későbbi tanulmányaik során a tanulók szóbeli vizsgát is kötelesek tenni (illetve tehetnek).
- A bizonyítottan részképesség zavarral rendelkező (például dyslexiás), illetve írásképtelenséget okozó fogyatékkal élő diákokat az írásbeli számonkérés minden formája alól fölmentjük – megfelelő szakértői vélemény alapján.
- Az írásbeli munkák ellenőrzése és a tapasztalatok visszajelzése során különös figyelmet fordítunk arra, hogy a diákokat megtanítsuk jegyzetelni.
- Az írásbeli kifejezőkészség fejlesztésébe beleértendő az is, hogy megtanítsuk a diákokat az információhordozók használatára. (Pl. szövegszerkesztés, az internet használata levelezésre, forrásgyűjtésre, prezentáció készítése demonstrációs eszközökkel, stb.)

A diákok írásbeli dolgozatait, beszedett füzetét, beadott munkáját rövid időn belül értékelni, javítani kell, ellenkező esetben annak – fontosabb – visszajelzés jellege háttérbe szorul „jegyszerző” funkciója mögött.

### 3.9.5. A házi feladatok kitűzésének elvei és gyakorlata

#### A „házi feladat” céljai:

- újra feldolgozni, elmélyíteni, rögzíteni az órán tanultakat;
- készségi szintig gyakorolni a tanult algoritmusokat;
- önálló kutatómunkát végezni valamely témában;
- alkotómunkát végezni valamely témában.

#### A házi feladatok kitűzésének elvei:

- Házi feladatot öncélúan nem adunk (azaz ha a fenti célok egyikét sem szolgálja).
- A házi feladat mennyiségének meghatározásánál mindenkor figyelembe kell venni, hogy a tanulóknak milyen a heti iskolai leterheltsége, és minden órán tűznek ki a számára kötelezően megoldandó feladatot.

Csak olyan feladat adható kötelező jelleggel, amelynek megoldására valamennyi tanuló képes. (Ha ez a csoport heterogén tudásszintje miatt nem lehetséges, akkor a házi feladatnak mindig legyen olyan része, amelynek elkészítésére, megtanulására mindenki képes.)

- A házi feladatot mindig részben vagy teljesen (minden diákra, illetve feladatra vonatkozóan) ellenőrizni kell.
- Az el nem készített, illetve hibás, hiányos házi feladat értékelésekor különbséget kell tenni a mulasztás okai szerint.
- Az önálló kutatómunkát, a kötelező tananyagon kívüli ismereteket kívánó feladatok elvégzését – a befektetett munka arányában – jutalmazni kell.
- Tanítási szünet idejére legfeljebb annyi kötelező házi feladat adható, amennyi egyik óráról a másikra szokásos.
- A nagyobb elmélyülést, több időt igénylő feladatok kitűzésekor (könyvtári vagy internetes kutatómunka, modellkészítés, képzőművészeti alkotás, technikai eszköz készítése, forráselemzés) az elkészítés határidejét különös gonddal, a tanulók egyéb kötelezettségeire tekintettel kell megállapítani.
- A tantervi anyagot meghaladó mennyiségű vagy mélységű ismereteket, kívánó feladatokat (pl. versenyfeladatok) csak annak a diáknak lehet kötelezően előírni, aki a versenyzést, illetve az önálló kutató vagy más jellegű alkotómunkát önként vállalta.